

“Teatterikäännös on aika uudenlainen kokemus, koska kirjallinen teksti eroaa tekstistä, jota näyttelijät lausuvat lavalla.”

Nadežda Brattšikova

Suomen kieltä säilytetään Moskovassa

Moskovan yliopiston suomalais-ugrilaisen laitoksen johtaja, suomen kielen professori Nadežda Brattšikova tukee suomen kieltä kääntämällä Venäjän naapurimaan kirjallisuutta.

Kieliaktivisti

Jelena Maloduševa

Karjalan Sanomat

Petroskoi

karjalansanomat@yandex.ru

Kun Moskovan yliopiston suomen kielen professori **Nadežda Brattšikova** sai tietoa siitä, että kirjakauppaan on ilmestynyt suomalaisen kuvataiteilijan ja sarjakuvantekijän **Sami Makkosen** Kalevala-sarjakuvaromaani, hän innostui heti teoksesta. Romaani on mielenkiintoinen, täysin uudenlainen näkökulma Kalevalaan.

– Väinämöinen, Joukahainen, Lemminkäinen, Louhi, Kyllikki sekä muut tarunomaiset hahmot taistelevat ja toruvat upeasti kuvitetussa albumissa. Mustavalkoiset piirroksiset ja ainutlaatuinen kerronta vievät maailman alkuaikoihin, Brattšikova kertoo.

Sami Makkonen teki uuden version Kalevalasta.

– Siksi otin vastaan mielelläni kääntäjän, suomen ja uralilaisten kielten tutkijan **Anna Voronkovan** kutsun tehdä käännös yhdessä, hän sanoo.

Voronkovalle kuului myös idea kutsua hankkeeseen suomen kielen opiskelijoita. Näin syntyi kääntäjäryhmä, joka koostui kahdesta kokeneesta kääntäjästä ja kahdesta aloittavasta **Arina Vinnitsenkosta** ja **Olesja Marejevasta**.

– Käännöstehtävä vaikutti kunnianhimoiselta sekä haastavalta, koska oli käännettävä uudenlainen teksti, jossa kuvat ja äänet esiintyvät pääroolissa, sanat ja lauseet vain sivuroolissa, Brattšikova kertoo.

Ensi näkemältä käännöstyö sujui tavalliseen tapaan. Ensin kääntäjät lukivat vielä kerran Lönnotin alkuperäisen tekstin, sitten Anna tutustutti heidät sarjakuvien piirteisiin.

– Suoraan sanoen Anna sekä opiskelijat ovat kiinnostuneet sarjakuvista ja lukevat niitä ahkerasti ja innostuneesti. Tämä kirjallisuudenlaji oli jossain määrin uutuus minulle, Brattšikova muistelee.

Moskovan valtionyliopistossa voi opiskella suomen kieltä lyhyen ja pitkän kielenä. Kuvassa on Moskovan valtionyliopistossa suomen kielen maistereiksi opiskelevat nuoret. KUVA: NADEŽDA BRATTŠIKOVA

Sitten alkoi varsinainen kääntämisprosessi. Kääntäjät sopivat, että he pitävät palaverieja ilta- tai viikossa. Jokainen teki oman käännösversio, sitten he pohdiskelivat ja kiivaista keskusteluista syntyi lopullinen versio.

– Ihmettelin, kuinka luovia sanaseppiä olivatkaan tytöt, jotka valitsivat venäjänkielisiä imitatiiveja eli ääntä tai liikettä kuvaavia sanoja. He ehdottivat sanoja nopeasti kuten ottaen niitä sana-aarrearkusta, Brattšikova sanoo.

Kääntäjillä oli todellinen tiimityö, jossa ei ollut opettajia eikä opiskelijoita vaan kääntämistyöstä pitäviä kollegoita.

– Tytöt esiintyivät joskus näyttelijöiden rooleissa, koska jäljittelivät Kalevalan hahmojen ääniä. Jos ääni kuulosti vaikuttavalta, variantti oli hyväksytty ja otettu tekstiin, hän toteaa.

Sillä tavoin työ kesti kolme kuukautta. Sitten seurasi pitkä odotus, joka kesti yli kaksi vuotta.

– Nyt Kalevala-kirja on myynnissä ja olen varma, että siitä tulee hyvä joululahja suomen kielen opiskeleville ja osaaville, hän sanoo.

Tänä vuonna Brattšikova käänsi vielä **Teemu Keskisarjan** Hattujen sota -kirjan. Kirja löytyy moskovalaisen kirjakaupan sekä suurien verkkokauppojen katalogeista. Kirja kertoo 1700-luvun hattujen sodasta, jonka Venäjä voitti pystyyn.

Nadežda Brattšikovalla on edessä vielä pari teatterihanketta.

– Minulla on hyvät työkontaktit Pietarin suomenkielisen teatterin johtajan **Olga Milovidovan** kanssa. Vuosi sitten Olga kutsui minut omaan projektiin ja silloin autoin häntä kääntämällä tekstejä.

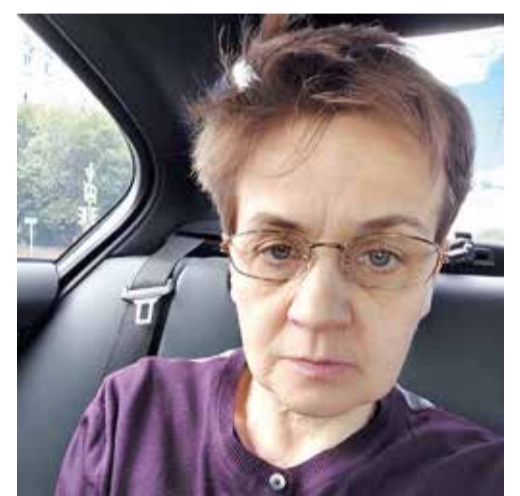
Viime vuonna Brattšikova venäjäksi käänsi suomenkielisiä näytelmiä: **Yrjö Heilalan** Pullan pyörittäjän kokous -ilveilyn ja **Samuli S. Setä** -nimisen ilveilyn.

– Tämä hanke onkin mielenkiintoinen, koska se vaatii tekstin tutkimista alusta alkaen: on huolellisesti tutkittava kirjailijan elämäkertaa, ympäristöä, Pietarin suomenkielisen teatterin toimintaa ennen vallankumousta sekä sen historiaa vuoden 1917 jälkeen, Brattšikova sanoo.

Brattšikova kävi Pietarissa katsomassa yhden ensi-illan.

– Teatterikäännös on aika uudenlainen kokemus, koska kirjallinen teksti eroaa tekstistä, jota näyttelijät lausuvat lavalla. Teksti lyhenee, monia asioita ei tarvitse lausua, koska katsojat näkevät omin silmin mitä tapahtuu näyttämöllä, hän selittää.

Nyt Brattšikova tekee taas käännöstä opiskelijoiden parissa. He kääntävät venäjäksi

Nadežda Brattšikova on ollut oikeustieteiden lisensiaatti vuodesta 1998 ja filologian tohtori vuodesta 2007. KUVA: NADEŽDA BRATTŠIKOVAN ARKISTO

” Käännöstehtävä vaikutti haastavalta, koska oli käännettävä uudenlainen teksti, jossa kuvat ja äänet esiintyvät pääroolissa, sanat ja lauseet vain sivuroolissa.

NADEŽDA BRATTŠIKOVA

Martti Wuoren kirjoittamaa Naimiskauppa-nimistä huvinäytelmää.

– Opiskelijoita on kolme. He osallistuvat hankkeeseen mielellään, koska heillä on loistava mahdollisuus nähdä, miten kieli toimii, kuinka teksti syntyy. Toivomme pääsevän ensi-iltaan kesällä 2025, Brattšikova kertoo. **KS**

Suomea opetetaan Moskovan valtionyliopistossa

Petroskoista kotoisin oleva Nadežda Brattšikova työskentelee suomalais-ugrilaisen filologian laitoksen johtajana Lomonosoville nimetyssä Moskovan valtionyliopistossa. Laitoksella on pitkä ja tosi mutkikas historia.

Nykyään laitoksella on kaksi pääopetusohjelmaa: siellä opetetaan suomea ja unkaria. Lisäksi opiskelijat tutustuvat suomen ja unkarin kielen historiaan, suomalaiseen ja unkarilaiseen kirjallisuuteen.

Opettajat pitävät luentoja erilaisista tutkimusaiheista, kuten runoudesta, käännösprosessista, uralilaisten kansojen kulttuurista. Seminaarit, joissa käsitellään kielen seikkoja ja kirjallisuuden teemoja, pidetään joka vuosi.

– Nyt opiskelijoita on 30, joista 27:lla suomi on lyhyen kielenä ja vain kolmella on pitkä suomi. Ikävä suhde, mutta toivon asian paranevan.

Olen varma, että enemmän opiskelijoita tulee opiskelemaan suomea pitkän kielenä, kuten se oli kolme vuotta sitten, Brattšikova kertoo.

– On tärkeää säilyttää suomen kielen opetus Moskovan valtionyliopistossa, koska Moskovan yliopisto on tunnettu tiedekeskus, jossa on säilytettyä kielen runsautta, hän väittää.

Brattšikovan mukaan laitoksella on hyvät työyhteydet muiden venäläisten yliopistojen kanssa. Opiskelijat ja opettajat esiintyvät konferensseissa ja osallistuvat käännös- ja tietokilpailuihin.

– Vuosina 2022 ja 2024 opiskelijat voittivat Paras käännös venäjän ja suomen kielelle -kilpailun. Voittajat olivat **Jelizaveta Razvaljeva**, **Ksenija Komarova** ja **Irina Fatjanova**, hän sanoo.

Laitoksen toimintaan voi tutustua Moskovan valtionyliopiston kotisivuilla. **KS**